

Jan Amos Komenský (1592—1670) představuje zcela mimořádnou osobnost vyrůstající z duchovní atmosféry české společnosti 16. století, z prostředí jednoty bratrské. Do jeho myšlenkového světa krutě zasáhla bělohorská bitva, která svými důsledky zásadně ovlivnila i jeho životní osudy. I když na sebe upozornil již dříve, převážná část jeho díla náleží až do pobělohorské doby. Pocházel z jihovýchodní Moravy (o místě narození panují dohady, nejpravděpodobněji to byl Uherský Brod, ale o stejnou čest se ucházejí i nedaleká Nivnice a Komňa). Navštěvoval českobratrské školy ve Strážnici a v Přerově, vyšší vzdělání získal na kalvínských univerzitách v Herbornu a Heidelbergu. Od roku 1614 působil jako učitel na bratrské škole v Přerově a ve Fulneku na severní Moravě. V té době byl již ustanoven duchovním správcem a kazatelem fulneckého bratrského sboru. Oženil se a začal se věnovat oblastem, které jej zaujaly již v dobách studia, filozofii a otázkám náboženským. Učitelská praxe jej přivedla k hlubšímu zamýšlení nad metodami výchovy a vzdělávání. Po bělohorské bitvě se jednota bratrská jako první stala terčem rekatolizační

politiky Habsburků. J. A. Komenský se několik let skrýval v Brandýse nad Orlicí na panství svého příznivce Karla st. ze Žerotína. Tam také napsal jedno ze svých stěžejních děl **Labirint světa a ráj srdce**. Mezitím mu zemřela, pravděpodobně na epidemii, jeho žena a obě děti a ve Fulneku byl při rekatolizační akci záměrně zničen veškerý jeho archiv a knihovna. V roce 1628 odešel do polského Lešna, kde plně rozvinul svou práci na reformě vzdělávání. Brzy se stal mezinárodně uznávanou vědeckou autoritou, obracely se na něj i vládní kruhy některých zemí s žádostí o pomoc při budování vzdělávacího systému (Anglie, Švédsko, Uhry). Svých kontaktů s mocnými tehdejšího světa využíval k získání jejich podpory pro boj za obnovu svobody a práv českého státu. Zejména v období mírových jednání upínal své naděje na švédskou politiku. Kruté zklamání z podmínek vestfálského míru, ale i víru a naději do budoucna vyjádřil ve spisu **Kšaft umírající matky jednoty bratrské (1650)**. Konec života prožil v Amsterdamu, kde jej podporovala rodina de Geer, patřící k zámožným nizozemským podnikatelům. Až do své smrti se věnoval intenzivní vědecké práci. Pohřben je v Naardenu.